ה: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

חופה שגומרת אינו דין שתקנה. וא"ת נימא דיו אסוף דינא דמוכיח מיתית דחופה קונה מסוס דגומרת דיו לנא מן הדין להיות כנדון מה להלן אחר כסף אף כאן לאחר כסף וי"ל לתמיה כרבי טרפון דאמר (נכ"ק דף כה.) היכא דמיפריך קל וחומר לא אמר דיו והכא לי אמר דיו מיפריך קל וחומר דלאחר כסף לא מיצטריך וא"ת לדידן דאמר דחופה מיהא קונה מסוס דגומרת דיו לנא מן מק"ו דחופה מה חופה שאינה קונה גומרת כסף שקונה אינו דין שיגמור וי"ל דלא מצי לאוכוחי שיגמור אלא אחר כסף כחופה ומאי אולמיה האי כסף מהאי כסף[א]: **אף אני אביא** חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן קונין בע"ב. ואע"פ שמוסר נתו הקטנה לחופה בע"כ כיון דנמקום נתו קאי לא מצינו בע"כ וא"ת אכתי אשכחנא חופה בעל כרחה דייעוד לאו ניעוא עושה[ב] ומנלא שאחר ייעוד כונסה האדון לחופה על כרחו דאב וי"ל אע"פ שהייעוד יכול לעשות בעל כרחו דאב החופה צריך לעשות מדעתא[ג]: **ורב** הונא כסף באישות מיהא לא אשכחנא בע"ב. אע"פ שהאב מקדש בתו קטנה בעל כרחה מכל מקום כיון שהוא מדעת האב לא קרי בעל כרחה כדפרישית ועוד בחופה נמי אשכחנא כי האי גוונא (כתובות מז.) שהאב מוסר את בתו קטנה לחופה: **הא** נתן הוא ואמרה היא כו'. [א] מה שלא הזכיר כלל נתנה היא ואמר הוא מסוס דלא פסיקא ליה דפעמיס מקודשת בחדס חסוב כדאמר לקמן[ד] (דף ז.): **הא** לאו הכי לא אלמא קסבר דידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים. וא"ת אמאי לא משני דלעולם הוויין ידים והתם דקאמר אהא אפילו ידים שאין מוכיחות לא הוויין דדלמא אהא בתענית קאמר[ה] וי"ל דטיי מסמע אהא לשון גזירות מלשון תענית דאהא מסמע מיד ופעמיס שאכל ולא מצי למימר אהא בתענית עד למחר אבל גבי גזירות מיד יכול להתחיל גזירותו אם ילדה: **הכא** במאי עסקינן דאמר לי'. משמע דמסיק הכא לשמואל דידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומימה דברים מסכת נדרים (דף כ.) אמר האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאיני אוכל לך שאיני טועם לך אסור וקאמרי עלה בגמרא (שם דף ד:) אמר שמואל כגון עד שיאמר שאיני אוכל לך שאיני טועם לך ומסיק מאי טעמא דילמא מודרני ממך דלא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא משתעינא בהדך ומתן בהדך משמע מרוחקני דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע ופריך (שם דף ה:[ו]) לימא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומשני שמואל מוקי מתני' כרבי יהודה דאמר ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומדקאמר שמואל מוקי למתני' כרבי יהודה מכלל דאיהו לא סבירא ליה דהויין ידים ואין לפרש דשמואל מוקי למתני' כרבי יהודה וסבר ליה כוותיה מדאמר בתר הכי ומאי דוחקיה דשמואל לאוקמא מתני' כרבי יהודה ומאי קשיא אמאי דחיק ומוקי מתני' כרבי יהודה משום דסבר ליה כוותיה לכך מוקי כרבי יהודה אלא ודאי קיס ליה דהויין ידים ועוד דאמר בגיטין (דף פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם כרבי יהודה אומר ודן

[א] חופה שגומרת אינו דין שתקנה מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני ביאה תוכיח מה לביאה שכן קונה ביכמה כסף יוכיח [ב] וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה לצד השוה שבהן שכן הנאתן מרובה שטר יוכיח מה לשטר [ג] שכן מוציא בבת ישראל לכסף וביאה יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"ב ורב הונא כסף מיהא [ד] באישות לא אשכחן בע"ב אמר [ה] רבא שתי תשובות בדבר חדא דשלש תנן וד' לא תנן ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין וכי גמרי' חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין א"ל אביי הא דקאמרת ג' תנן וד' לא תנן תנא מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני ודקאמרת כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין רב הונא נמי ה"ק ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה: [ו] ת"ר [ז] כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת [ח] אבל [ט] היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה היא לא הוו קידושין טעמא דנתנה היא ואמרה היא הא נתן הוא ואמרה היא הוו קידושין רישא דוקא סיפא [י] כדי נסבה ותני סיפא מילתא דסתרא לה לרישא אלא ה"ק נתן הוא ואמר הוא פשיטא דהוו קידושין נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא ולא הוו קידושין ואב"א נתן הוא ואמר הוא מקודשת נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא [יא] ספיקא היא וחיישינן מדרבנן: אמר שמואל [יב] בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את [יג] (לי) לאינתו הרי זו מקודשת הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש [יד] וכן בגירושין נתן לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש אמר ליה רב פפא לאביי [טו] למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים והתנן [טז] [יז] האומר אהא הרי זה נזיר והוינן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל [יח] והוא שהיה נזיר עובר לפניו טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא הבא במאי עסקינן דאמר לי אי הכי מאי קמ"ל הני לישני

[אף] מי מצית אמינא דופה שקונה כעלמא. שגומרת ליורשה ולהפרת נדריה יקנה נמי כאן בלא אירוסין: **שכן יפנו כע"כ.** שקונה בעלמא ביאה ביכמה ושטר בגירושין וכסף בחמה העבריה: **כסף כמישות מיהא לא אשכחן בעלמא כע"כ.** ואפ"ה קונה כאן ואף על כרחה כגון אב מקבל קידושין לבת קטנה אף אמי מצית אמינא: **שפי תשובות בדבר.** להא דאמרת חופה קונה בלא כסף: **ועוד כלום חופה גומרת.** דקאמרת חופה שגומרת כו' וכיון שאינה גומרת אלא לאחר קידושין היאך אתה בא לדון חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין: **הרי אם מקודשת לי.** או הרי את מאורסת לי: **ואנא פיפא מילתא דסתרא לרישא.** בתמיה. וכי אמרינן בכל דוכתא כדי נקבה מידי דלא מיצטריך למיתניה ותנייה בכדי אגב פיפא דסתרא לרישא לא תני תנא: **ה"ק.** פיפא אגב שינה ממה שאמרנו כגון שנתן הוא ואמרה היא נעשה כאילו נתנה היא ואמרה היא ואינה מקודשת דנעינן כי יקח איש: **נתן הוא.** דמי לכי יקח איש: **ואמרה היא.** דמי לתקח[יב] אשה לאיש: **ופיישינן מדרבנן.** אשם בא אחר וקידשה לריכה גט מספיקה שמא לא היו [יג] של הראשון קידושין ואלו קידושי שני או שמא של ראשון קידושין ולא של שני: **בקידושין נתן לה כו'.** משום דקא בעי למימר פיפא בגירושין נתן לה כו' נקט כי האי לישנא[יד] [טו] (נתן): **הרי את מקודשת.** ולא גרסינן לי: **אין לאן בית מיחוש.** אין כאן אפי' ספק קידושין דכי יקח כתיב ולא שיקח עצמו לה[טו] ודגירושין אין כאן בית מיחוש אף לפוסלה לכהונה: **ידיס שאין מוכיחות.** בית יד אחיות הדבר אע"פ שאינו מוכיח אחיות לשון גמור כי הכא דקאמר הרי את מקודשת ולא קאמר למתן: **הויין ידיס.** ואמר לגדיה עובר לפניו: **אהא.** אהיה: **שהיה נזיר עובר לפניו.** דודאי אהיה אף אני כזה קאמר אלמא בעינן הוכחה: לישני

[ב] חופה שגומרת אינו דין שתקנה מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני ביאה תוכיח מה לביאה שכן קונה ביכמה כסף יוכיח [ג] וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"ב ורב הונא כסף מיהא [ד] באישות לא אשכחן בע"ב אמר [ה] רבא שתי תשובות בדבר חדא דשלש תנן וד' לא תנן ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין וכי גמרי' חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין א"ל אביי הא דקאמרת ג' תנן וד' לא תנן תנא מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני ודקאמרת כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין רב הונא נמי ה"ק ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה: [ו] ת"ר [ז] כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת [ח] אבל [ט] היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה היא לא הוו קידושין טעמא דנתנה היא ואמרה היא הא נתן הוא ואמרה היא הוו קידושין רישא דוקא סיפא [י] כדי נסבה ותני סיפא מילתא דסתרא לה לרישא אלא ה"ק נתן הוא ואמר הוא פשיטא דהוו קידושין נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא ולא הוו קידושין ואב"א נתן הוא ואמר הוא מקודשת נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא [יא] ספיקא היא וחיישינן מדרבנן: אמר שמואל [יב] בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את [יג] (לי) לאינתו הרי זו מקודשת הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש [יד] וכן בגירושין נתן לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש אמר ליה רב פפא לאביי [טו] למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים והתנן [טז] [יז] האומר אהא הרי זה נזיר והוינן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל [יח] והוא שהיה נזיר עובר לפניו טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא הבא במאי עסקינן דאמר לי אי הכי מאי קמ"ל הני לישני

[ב] (לקמן כפ. ושי"ג). [ג] (לקמן טז.). [ד] (לקמן טז.). [ה] סס. [ו] (י"לי ליתא בכתי"ר ודפו"ר, ולפסיק בגיטין כ"מ כדמוכח בהמשך). [ז] (מיר כ: ע"פ נדרים כ: ע"פ בגיטין פס:). [ח] מיל כ: ע"פ). [ט] (בדפו"ר נתלקח, ולפנינו כרש"ל). [י] (נ"ל כיו קידושי הראשון (ינכ"ר)). [כ] רש"ל מ"ז ופירש בקידושין וכן בר"ב. [ל] (לקמן ו ע"ב). [מ] (לקמן יח ע"ב). [נ] (לקמן יט ע"ב, ומ"ש בגליון הש"ס). [ס] (וסס ד"ה ואמאי). [ע] (נדל"ר איתמר).

גליון הש"ס

גמ' אבל היא שנתנה ואמרה. ע' רי"ן נדרים ל ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) ש"י ד"ה בקידושין וכו' כי האי לישנא בקידושין נתן כו' הכ"ר:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ריה"ה נתן סה שלא הוכיר בו'. ר"ב הר"ר והרמב"ם והרשב"א תולקין על זה:

מוסף רש"י

שכן מוציא בבת ישראל. נע אסה (קידו' כג.). כדי נסבה. שלא לגרוע (תוספה יב.). וכן בגירושין וכו' אין כאן בית מיחוש. שאפילו מן הסכוסה לא פסלי לה (רש"י ריה"ה). ידים שאינן מוכיחות. בית (יד) אחיות לדבר לאמת כו' ולעמר הוכיח (גיטין פה.). האומר אהא. אמ"ש שלא הולית בספיקו מיד, הרי זה נזיר. דיוות טירות כמוהות, וכסס שלוחו אמס בנית יד של כלי ומנגיס את הכלי עצמו, כך זה כיון דאמר אהא אמאן דאמר דאמר אהא טיר דמי (נזיר ב.). טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא. כלומר מדקא מוקים לה שמואל כגון שהיה מיר עוכר לפניו הא לאו הכי ליכא לאפוקי נמיר כלל דקסבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים (נזיר ב.).

מוסף תוספות

א. ואפילו אחר השטר לא חשיב כמו חופה אחר כסף ושטר. תוס' רבינו שמואל ב"ר יצחק: אבל בחופה ליכא למימר מאי אולמיה דהאי חופה מהאי חופה דכי איכא חופות הרבה מקריבא ליה טפי. תוס' טוך: ועוד כסף אחר השטר איכא למיפרך מה לחופה שכן גומר אחר כסף. תוס' רבינו שמואל ב"ר יצחק. (עי' מהרש"א). ב. ומ"ש לא מצי לשנויי דיוקא דסיפא הכי כיון דבאדם שאינו חשוב לא מקדשא ואי דייקא הכי משמע דבכל ענין מיקדשא. תוס' הרא"ש. ג. דכלשון אהא מאי ידים איכא בגירות טפי מתענית אבל בקידושין ידים מיהא איכא אלא דאינן מוכיחות מדלא פירש מקודשת למי. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"י מהל' אישות הל"א כ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעי' ח:
כא ב מיי' פ"ח מ"ב סס הל"ב טוש"ע שם סי' מו סעי' כ:
כב ג מיי' שם פ"ג הל"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' מז סעי' ח:
ד [מיי' שם הל"ב טוש"ע שם סעי' ז]:
כג ה מיי' שם הל"ב וסמג שם טוש"ע שם סעי' ח:
כד ו מיי' שם הל"ח ו וסמג שם טוש"ע שם סעי' ח ז:
כה ז מיי' פ"ח מהל' גירושין הל"ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלו סעי' ג:
כו ח ט מיי' פ"ח מהל' מיאה הל"ו:

תוס' ר"י הזקן

ביאה תוכיח. שאין פודין בה הקדש וקונה. אף אני אביא חופה שאע"פ שאין פודין בה הקדש קונה. קונה ביכמה. תאמר בחופה שאין קונה ביכמה. כסף יוכיח. אין קונה ביכמה וקונה. אף אני אביא חופה שאע"פ שאין קונה ביכמה קונה. וחזר הדין. דכי פרכת מה לכסף שכן פודין ותהדר ביאה תוכיח. ומה לביאה [שקונה ביכמה] כסף יוכיח. בעלמא. כסף בכל מקום וביאה ביכמה. חופה שקונה בעלמא. היינו שגומרת. קונה כאן. בחורת קידושין. ופירוש לא ראי זה כראי זה. לא תראה אותם שקולים בכל ענין אלא שיש לאחד מה שאין בחברו אלא שרים באיזה ענין. הנאתן מרובה. כסף וביאה. אבל חופה אין הנאתו מרובה. שטר יוכיח. שאין הנאתו מרובה. מוציא. מגרש. שתי תשובות. יש להשיב ולומר. שלש תנן. במתני'. וכי דנין. דהכי קאמרת חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה בלא כסף. דלא כתיבא בהדיא. דהא מייתינן לה מקל וחומר. אחר כסף. שאם נתן לה כסף קדושיה וחזר ונתן לה כסף לקנותה קנין גמור אינו מועיל ואינו (רק) גומר קנינו, ואפ"ה חד כסף מהני לקנותה קנין גמור דאירוסין. חופה שגומרת. אחר כסף אינו דין שתקנה בלא כסף קנין דאירוסין. והלכתא כרבא דחופה אינה קונה. דסתמא דמתני' משמע דאינה קונה. ועוד דבסדר הבא על יבמתו (יבמות נח. אן נרסינן בהדיא עד כאן לא קאמרינן אלא בקדושין דקני לה. אבל חופה דלא קני לה לא. וכן דעת הר"מ והרי"ף ז"ל. נתן לה כסף. שכן דרך הלוקח. ואמר. לשון שקנאה. דכתיב כי יקח ולא שיקיח את עצמו, ולא שלקח אשה לאיש. נתן הוא. הכסף. דומה לבי יקח. אמרה היא. הריני מקודשת לך, דומה לתקח אשה לאיש. ומשום הכי מספקא מילתא ואם רוצה לכנסה צריכה קדושין אחרים, ואם בא אחר וקדשה תצא מזה ומזה מספק, ומסתברא דוקא היכא דאינו מדבר עמה על עסקי קדושיה שהוא צריך לומר הרי את מקודשת לי לבאר שהכסף נותן לה בתורת קדושין והואיל והוא צריך לדבר אם היא דברה מה שמוטל עליו שהוא הלוקח, הרי מספקא, אבל אם היה מדבר עמה על עסקי קדושיה שאינו צריך לדבר אלא הכף שנתן לה הכסף הריא מקודשת ודאי שהרי הוא עשה כל המוטל עליו לעשות, ואע"פ שהיא מדברת מה שאינו מוטל עליה. אין היזק בזה. והיכא דנתנה היא הכסף ואמר הוא הרי את מקודשת לי לא הוכר בגמ' בביאור (ן)ודאי לא הויא מקודשת כלל, דכעינן שיקח ויתן כסף. וכ"כ הרי"ף והרא"ש ז"ל [אישות פ"ג ה"כ]. וכן נראה מן ההלכה באתקפתא דרב פפא דדייק רישא ואותביה אסיפא בנתן הוא ואמרה היא ולא דייק בנתנה היא ואמר הוא דמצי נמי למידק, אלא משמע היכא דנתנה היא אע"ג דאמר הוא ליכא למידק דתהוי מקודשת דודאי אינה מקודשת דכתיב כי יקח וכל לוקח נותן כסף. ומיהו דוקא כשאמר הרי את מקודשת לי בזה הכסף (ש)שיחשב הראיל ויש כסף בקדושין אין הפרש אם הוא יקח או יתן. אבל אם אמר הרי את מקודשת לי בחנאה שיש לך כשאני אקבל כסף זה (אם) (אן) כתנה זו מסך מקודשת אם הוא אדם חשוב כדלקמן. הרי את מקודשת. ולא אמר לי. ידים שאין מוכיחות. שאין בית יד אחיות הדבר מוכית אחיותו בביאור כי הכא דלא מבאר מקודשת למי לעצמו או לאחר. הויין ידים. הויא אחיתה כאילו ביאר לעצמו. לפניו. ודאי דאהא נזיר כמוהו קאמר (אלא וכו') [אלמא בעינן הוכחה]. וכן הלכתא דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ואי לא אמר לי לאו כלום הוא. אין כאן בית מיחוש. דכתיב כי יקח ולא שיקיח את עצמו, אפילו ספק קדושין לא הוי, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לשני. ואיכא מ"ד דוקא שאינו מדבר עמה על עסקי קדושיה אבל מדבר עמה על עסקי קדושיה קדושין דלא גרע משתק. ומיסתברא דמגרע גרע שאילו שתק היה מובן שנתן כסף הקדושין לקנותה ועכשיו כיאר שנתן כסף הקדושין להקנות עצמו לה ואין הקדושין קדושין כלל.

"ברמב"ם לא מפורש. אלא שהעתיק לשון המשנה דאחד מנ' דברים. וראה שם פ"ג ה"כ. פ"ז הכ"ג וראה ר"ן שדברי הרמב"ם מסין שאינו קונה. עיי"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com